Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NILSA WAHLA
przedstawiona w dniu 21 lipca 2016 r.[1]

**Sprawa C-351/15 P**

**Komisja Europejska**
**przeciwko**
**Total SA,**

**Elf Aquitaine SA**

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Rynek metakrylanów — Grzywny — Solidarna odpowiedzialność spółek dominujących i spółki zależnej za naruszenie popełnione przez tę ostatnią — Zapłata natychmiastowa i w całości grzywny przez spółkę zależną — Obniżenie kwoty grzywny nałożonej na spółkę zależną w wyniku wyroku Sądu Unii Europejskiej — Pisma służby rachunkowej Komisji Europejskiej wymagające od spółek dominujących zapłaty kwoty zwróconej przez nią spółce zależnej, powiększonej o odsetki za zwłokę — Skarga o stwierdzenie nieważności — Akty zaskarżalne — Skuteczna ochrona sądowa

1. W niniejszym odwołaniu Komisja Europejska wnosi o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2015 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja[2], w którym Sąd stwierdził częściową nieważność pism Komisji[3] dotyczących zapłacenia przez spółki Total SA i Elf Aquitaine kwoty grzywny wraz z odsetkami za zwłokę na podstawie decyzji Komisji C(2006) 2098 wersja ostateczna[4].

2. W niniejszej sprawie Trybunał ma za zadanie, w szczególności, ustalenie, czy i ewentualnie w jakim zakresie aktami zaskarżalnymi są pisma służby rachunkowej Komisji zawierające skierowane do spółek dominujących żądania zapłaty, wraz z odsetkami za zwłokę, grzywien, które zostały nałożone solidarnie na te spółki wraz z ich spółką zależną z tytułu naruszenia reguł konkurencji, w następstwie obniżenia i częściowego zwrotu tychże grzywien nałożonych na spółkę zależną, która je początkowo uiściła. Pojawia się w szczególności pytanie, czy pisma te są aktami niekorzystnymi dla tych przedsiębiorstw, ponieważ zmieniają ich sytuację prawną w stosunku do decyzji początkowej Komisji, w zakresie, w jakim – jak może się wydawać – nałożyły na nie dodatkowe obciążenie w stosunku do tej decyzji. Trybunał ma zatem za zadanie wyjaśnienie, w świetle zasady skutecznej ochrony sądowej, podziału kompetencji powierzonych odpowiednio sądom Unii i sądowi krajowemu w zakresie kontroli środków egzekucji zapłaty grzywien.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — T-470/11, EU:T:2015:241 (zwany dalej „zaskarżonym wyrokiem").

3 — Są to pisma: BUDG/DGA/C4/BM/s746396 z dnia 24 czerwca 2011 r. (zwane dalej „pismem z dnia 24 czerwca 2011 r.") i BUDG/DGA/C4/BM/s812886 z dnia 8 lipca 2011 r. (zwane dalej „pismem z dnia 8 lipca 2011 r.") (zwane dalej łącznie „spornymi pismami").

4 — Decyzja z dnia 31 maja 2006 r. dotycząca postępowania na podstawie art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/F/38.645 – Metakrylany) (zwana dalej „decyzją w sprawie metakrylanów").

## I – **Okoliczności powstania sporu**

3. Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione przez Sąd w pkt 2–28 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„2 Na mocy [decyzji w sprawie metakrylanów] spółka Arkema SA i jej spółki zależne Altuglas International SA i Altumax Europe SAS (wszystkie zwane dalej łącznie »Arkemą«) zostały solidarnie obciążone przez Komisję Wspólnot Europejskich grzywną w wysokości 219 131 250 EUR za udział w kartelu (zwaną dalej »grzywną początkową«).

3 [Pozwane], które w przyjętym w decyzji w sprawie metakrylanów okresie naruszenia były spółkami dominującymi w stosunku do Arkemy, zostały uznane za solidarnie odpowiedzialne za zapłatę grzywny początkowej do wysokości, odpowiednio, 181 350 000 EUR i 140 400 000 EUR.

4 W dniu 7 września 2006 r. Arkema zapłaciła grzywnę początkową w całości, a następnie, podobnie jak skarżące, równolegle do nich i samodzielnie, wniosła skargę na decyzję w sprawie metakrylanów (postępowanie to zwane jest dalej »postępowaniem sądowym w sprawie metakrylanów«).

*Postępowanie sądowe w sprawie metakrylanów przed Sądem*

5 [Pozwane] oraz Arkema, odpowiednio w dniach 4 i 10 sierpnia 2006 r., wniosły skargę o stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie metakrylanów.

6 W ramach sprawy T-206/06 [pozwane] wniosły, tytułem żądania głównego, o stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie metakrylanów.

7 W ramach tej sprawy [pozwane] wnioskowały również, tytułem żądania ewentualnego, o zredukowanie wysokości grzywny początkowej nałożonej solidarnie na Arkemę i na nie same.

8 W dniu 24 lipca 2008 r. Komisja skierowała do Arkemy pismo wzywające tę ostatnią do potwierdzenia, że jej wpłata z dnia 7 września 2006 r. została dokonana »w imieniu wszystkich dłużników odpowiedzialnych solidarnie«, precyzując zarazem, że z jednej strony »w braku takiego potwierdzenia oraz w przypadku, gdyby została stwierdzona nieważność decyzji [w sprawie metakrylanów] wobec przedsiębiorstwa, w imieniu którego zapłata została dokonana«, »zwróci [ona] kwotę 219 131 250 EUR wraz z odsetkami« oraz, z drugiej strony, że »jeśli całość lub część grzywny zostanie potwierdzona przez Trybunał wobec któregokolwiek z innych solidarnych dłużników«, zażąda ona »od niego całej pozostałej kwoty podwyższonej o odsetki za zwłokę według stawki 6,09%«.

9 Pismem z dnia 25 września 2008 r. Arkema poinformowała Komisję, że zapłaciła kwotę 219 131 250 EUR »w charakterze solidarnie współzobowiązanej i że, z momentem zapłaty w pełni zaspokojone zostały roszczenia Komisji tak wobec Arkemy, jak wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych«. W tej mierze Arkema »żałowała, że nie może upoważnić Komisji do zatrzymania żadnej kwoty na wypadek gdyby jej skarga do sądu wspólnotowego została rozpatrzona pozytywnie«.

10 W dniu 24 listopada 2008 r. Komisja skierowała pismo do [pozwanych], aby je w szczególności poinformować o piśmie Arkemy z dnia 25 września 2008 r. oraz o fakcie, że Arkema odmówiła wypełnienia deklaracji wspólnej zapłaty przedłożonej przez Komisję.

11 Skarga [pozwanych] została oddalona wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, […] EU:T:2011:250).

12 Natomiast skarga wniesiona odrębnie przez Arkemę przeciw decyzji w sprawie metakrylanów została częściowo uwzględniona wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, […] EU:T:2011:251 […]), w efekcie czego wysokość grzywny nałożonej na Arkemę została obniżona do 113 343 750 EUR.

13 W […] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)] Sąd uznał, wykonując nieograniczone prawo orzekania, że należało ograniczyć podwyższenie grzywny, jakie w decyzji w sprawie metakrylanów zastosowano wobec Arkemy tytułem skutku odstraszającego, biorąc pod uwagę fakt, że w dniu nałożenia grzywny nie była ona już kontrolowana przez [pozwane] ([…] wyrok [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)], pkt 338 i 339).

14 Od wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)] nie wniesiono odwołania, w związku z czym stał się on prawomocny.

15 Komisja zwróciła Arkemie z datą zaksięgowania w dniu 5 lipca 2011 r., kwotę 119 247 033,72 EUR (105 787 500 EUR kwoty podstawowej powiększonej o 13 459 533,72 EUR odsetek).

*[Sporne] pisma*

Pismo z dnia 24 czerwca 2011 r.

16 W piśmie z dnia 24 czerwca 2011 r. Komisja powiadomiła [pozwane], że »w wykonaniu wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)] zwróci Arkemie kwotę odpowiadającą obniżeniu grzywny określonemu przez Sąd«.

17 W tym samym piśmie z dnia 24 czerwca 2011 r. Komisja zażądała również od [pozwanych] »[r]ównocześnie i przy założeniu wniesienia do Trybunału odwołania od wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250)] zapłacenia pozostałej kwoty należnej, powiększonej o odsetki za zwłokę według stawki 6,09%, licząc od dnia 8 września 2006 r.«, a mianowicie 68 006 250 EUR, której zapłata ciążyła na Total jako zobowiązanej »solidarnie« do wysokości 27 056 250 EUR powiększonej o odsetki za zwłokę, co oznacza całkowitą kwotę 88 135 466,52 EUR.

18 W skierowanym do Komisji piśmie z dnia 29 czerwca 2011 r. [pozwane] stwierdziły w istocie, że z dniem 7 września 2006 r. »wszystkie roszczenia [Komisji] zostały zaspokojone« i postawiły Komisji liczne zapytania w celu uzyskania wyjaśnień odnośnie do wielu punktów pisma z dnia 24 czerwca 2011 r.

Pismo z dnia 8 lipca 2011 r.

19 Pismem z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja odpowiedziała, w szczególności, że »w przeciwieństwie do rozumienia [pozwanych] nie zrezygnuje bynajmniej z uzyskania należnych kwot, jeśli [pozwane] nie wniosą odwołania do Trybunału«, wyraźnie precyzując, że »odpowiedzialność [pozwanych] nie wygasała przez zatrzymanie kwot określonych wyrokiem [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)] i zapłaconych przez Arkemę«.

20 W tym samym piśmie z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja przyznała, iż pomyliła się co do wysokości żądanej kwoty i sprecyzowała, że kwota należna od Elf Aquitaine w wykonaniu decyzji w sprawie metakrylanów, jak również […] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), a także wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)], wynosi 137 099 614,58 EUR, w tym odsetki za zwłokę w wysokości 31 312 114,58 EUR (zwane dalej »odsetkami za zwłokę«), a w ramach tej kwoty Total była solidarnie odpowiedzialna do wysokości 84 028 796,03 EUR.

21 W piśmie z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja dodała również, że w przypadku wniesienia przez [pozwane] odwołania od […] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250)] mają one możliwość ustanowienia gwarancji bankowej zamiast zapłaty grzywny.

22 W dniu 18 lipca 2011 r. [pozwane] zapłaciły Komisji kwotę wymaganą w piśmie z dnia 8 lipca 2011 r., czyli 137 099 614,58 EUR.

*Postępowanie sądowe w sprawie metakrylanów na etapie odwołania przed Trybunałem*

23 W dniu 10 sierpnia 2011 r. [pozwane] wniosły odwołanie od […] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250)].

[…]

25 Odwołanie zostało oddalone postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 r. Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, […], EU:C:2012:60), w którym Trybunał oddalił wszystkie żądania [pozwanych].

[…]

28 W przedmiocie żądań ewentualnych, zmierzających do uchylenia odsetek za zwłokę, Trybunał orzekł, jak następuje:

»89 Żądanie to powinno zostać odrzucone jako oczywiście niedopuszczalne, ponieważ jest ono skierowane nie […] przeciw wyrokowi [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250)], ale przeciw pismu Komisji [z dnia 8 lipca 2011 r.], co stanowi zresztą przedmiot skargi wnoszących odwołanie złożonej przed Sądem i zarejestrowanej w jego sekretariacie pod numerem T-470/11«”.

## II – **Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok**

4. Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 1 września 2011 r. pozwane wniosły do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności spornych pism, wnosząc, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie wymaganych w nich kwot oraz, tytułem dalszego żądania ewentualnego, anulowanie wymaganych w nich odsetek.

5. W piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 17 listopada 2011 r. Komisja podniosła zarzut niedopuszczalności na podstawie art. 114 regulaminu postępowania przed Sądem. Wskazała w szczególności, że sporne pisma stanowią akty niezaskarżalne, ponieważ pozbawione są one wiążących skutków prawnych mających wpływ na pozwane, i że ciążący na pozwanych obowiązek zapłaty wynika wyłącznie z decyzji w sprawie metakrylanów.

6. W zaskarżonym wyroku Sąd przede wszystkim zbadał ów zarzut niedopuszczalności w pkt 72–101 rzeczonego wyroku.

7. W tym względzie Sąd stwierdził w szczególności, że w odniesieniu do kwoty głównej dochodzonej od pozwanych w spornych pismach, pisma te nie naruszyły interesów pozwanych poprzez istotną zmianę ich sytuacji prawnej wynikającej z decyzji w sprawie metakrylanów w rozumieniu art. 263 TFUE.

8. Natomiast jeśli chodzi o obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę, Sąd uznał, że w żaden sposób nie wynikał on ani z tej decyzji, ani z wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), ani też z wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), ponieważ Arkema zapłaciła zaraz po wydaniu owej decyzji całość grzywny, w związku z czym zaskarżony akt zmienił w istocie ich sytuację prawną, podwyższając kwotę należną od pozwanych na podstawie tej decyzji.

9. W konsekwencji Sąd uznał skargę za dopuszczalną w zakresie, w jakim jest ona skierowana przeciwko odsetkom za zwłokę żądanym od pozwanych w spornych pismach.

10. Następnie Sąd w pkt 107–118 zaskarżonego wyroku przeanalizował skargę co do jej istoty w zakresie, w jakim była ona skierowany przeciwko odsetkom za zwłokę wymaganym od pozwanych i uwzględnił ją w tym zakresie.

11. W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność spornych pism ze względu na to, że Komisja zażądała w nich od pozwanych zapłaty odsetek za zwłokę, a w pozostałej części skargę oddalił.

## III – **Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem**

12. Komisja wnosi do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego wyroku;

— stwierdzenie niedopuszczalności skargi wniesionej w postępowaniu przed Sądem oraz

— obciążenie pozwanych w całości kosztami postępowania, w tym kosztami postępowania przed Sądem.

13. Pozwane w postępowaniu odwoławczym zwracają się do Trybunału o:

— oddalenie odwołania oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

14. Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 17 lutego 2016 r. Urząd Nadzoru EFTA został dopuszczony do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji. Jednakże z uwagi na okoliczność, że wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta został złożony po upływie terminu przewidzianego w art. 190 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, strona ta na podstawie art. 129 § 4 tego regulaminu otrzymała możliwość przedstawienia uwag dopiero w ramach wystąpienia ustnego podczas rozprawy, która odbyła się w dniu 9 czerwca 2016 r.

## IV – **Analiza odwołania**

15. W uzasadnieniu swego odwołania Komisja podnosi trzy zarzuty, oparte odpowiednio, po pierwsze, na twierdzeniu, że Sąd naruszył prawo, uznając, że sporne pisma wywołały skutki prawne, po drugie, na naruszeniu zasady zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej, i po trzecie, na sprzecznym uzasadnieniu.

A – *W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na twierdzeniu, że Sąd naruszył prawo, uznając, że sporne pisma wywołały skutki prawne*

1. Argumentacja stron

16. Komisja twierdzi, że Sąd naruszył prawo, uznając, że sporne pisma wywołały wiążące skutki prawne mogące wpłynąć na interesy pozwanych. Komisja odnosi się w szczególności do rozważań przedstawionych w pkt 81–87 zaskarżonego wyroku.

17. Zarzut ten dzieli się na trzy części.

18. W ramach części pierwszej Komisja podnosi, że sporne pisma są zwykłymi żądaniami zapłaty w wykonaniu spornej decyzji w sprawie metakrylanów, służącymi przygotowaniu jej ewentualnej egzekucji w następstwie wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250) (utrzymanie grzywien nałożonych na pozwane), oraz z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251) (obniżenie grzywny nałożonej na spółkę Arkema). Pisma te nie stanowią jednak jeszcze „egzekucji", a zatem nie określają jeszcze ostatecznego stanowiska Komisji.

19. W drugiej części zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że treść spornych pism dowodzi, iż nie mają one wiążących skutków prawnych. Pisma te wyrażały bowiem opinię służby rachunkowej na temat poboru grzywny nałożonej w decyzji w sprawie metakrylanów i jedynie przypominały o warunkach płatności lub „terminowym uiszczeniu grzywny", co stanowi oczywiście środek przyjęty w ramach wykonywania tejże decyzji.

20. W ramach trzeciej części zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że sporne pisma niczego nie dodały względem treści decyzji w sprawie metakrylanów. Ciążący na pozwanych obowiązek zapłaty grzywny wraz odsetkami, które mają wobec niej charakter akcesoryjny, jest – i może być – jedynie skutkiem decyzji w sprawie metakrylanów, interpretowanej w świetle wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), oraz postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60). Komisja podkreśla, że w tej dziedzinie nie dysponuje żadnymi uprawnieniami dyskrecjonalnymi, ponieważ ustalenie odsetek za zwłokę wynika z właściwych przepisów rozporządzenia (WE, Euratom) nr 966/2012[5] i rozporządzenia wykonawczego do niego, mianowicie rozporządzenia delegowanego (UE) nr 1268/2012[6]. Innymi słowy, sporne pisma komunikowały jedynie żywiony przez Komisję zamiar wykonania decyzji w sprawie metakrylanów i nie wywoływały żadnych innych skutków prawnych niż owa decyzja. Akty te są nieodłączne od decyzji i służą przygotowaniu jej wykonanie.

21. Pozwane uważają, że zarzut pierwszy należy odrzucić jako częściowo niedopuszczalny i oddalić jako częściowo bezzasadny.

22. Jeśli chodzi o drugą i trzecią z części zarzutu, pozwane twierdzą, że co do zasady stanowią one powtórzenie argumentów już przedstawionych przed Sądem, na które odpowiedział on w pkt 82–87 zaskarżonego wyroku, przy czym argumenty te nie zmierzają do wykazania, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa w swojej ocenie. Te części powinny zatem zostać odrzucone jako oczywiście niedopuszczalne w kontekście rozpatrywanego odwołania.

5 — Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. 2012, L 298, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem finansowym").

6 — Rozporządzenie z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia nr 966/2012 (Dz.U. 2012, L 362, s. 1).

23. Jeśli chodzi o część pierwszą zarzutu pierwszego, powinna ona zdaniem pozwanych zostać oddalona jako bezzasadna.

24. W niniejszym przypadku z odpowiednich przepisów rozporządzenia finansowego (zob. w szczególności art. 78 ust. 4) oraz rozporządzenia wykonawczego, rozporządzenia delegowanego nr 1268/2012 (zob. art. 80 i 83), jak również z orzecznictwa Trybunału wynika, że ratio legis ustalenia stopy odsetek za zwłokę w razie nałożenia grzywny za naruszenia przepisów art. 101 i 102 TFUE sprowadza się do uniknięcia sytuacji, w której skuteczność postanowień traktatu jest zniweczona wskutek praktyk stosowanych jednostronnie przez przedsiębiorstwa spóźniające się z zapłatą grzywien, które na nie nałożono, oraz konieczność zapewnienia, że wspomniane przedsiębiorstwa nie odniosą korzyści w porównaniu z przedsiębiorstwami, które płacą nałożone na nie grzywny w wyznaczonym terminie.

25. W niniejszym przypadku – jak zresztą przyznała Komisja – pozwane należycie uiściły przed upływem wyznaczonego terminu grzywnę, która została na nie nałożona. W związku z tym w dniu, na który datowane były sporne pisma, przypadającym po wydaniu wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), a także wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), ale przed odwołaniem do Trybunału, nie istniała żadna podstawa prawna żądania od pozwanych odsetek za zwłokę w kwocie 31 312 114,58 EUR.

26. W konsekwencji, pisma te nie ograniczają się do potwierdzenia przepisów przyjętych przez Komisję w odniesieniu do odsetek za zwłokę w art. 23 decyzji w sprawie metakrylanów. Pisma te zawierają element nowy, a mianowicie naliczenie odsetek, w braku jakiegokolwiek opóźnienia stwierdzonego, czy chociażby zarzucanego, po stronie pozwanych.

## 2. Ocena

### a) W przedmiocie dopuszczalności zarzutu

27. Ponieważ pozwane formalnie podały w wątpliwość dopuszczalność zarzutu pierwszego w zakresie jego części drugiej i trzeciej, należy ustalić, czy – jak twierdzą – argumentacja przedstawiona przez Komisję w tych częściach stanowi jedynie powtórzenie argumentów przedstawionych już przed Sądem, które nie mogą być ponownie zbadane w ramach niniejszego odwołania.

28. W tym względzie nie można zaprzeczyć, że Komisja w ramach zarzutu pierwszego rzeczywiście powtórzyła szereg argumentów przedstawionych w ramach zarzutu niedopuszczalności podniesionego przez nią przed Sądem w postępowaniu, w którym zapadł zaskarżony wyrok.

29. Nie zmienia to faktu, iż Komisja ma właśnie na celu podważenie rozumowania prawnego, które doprowadziło Sąd do wniosku, że sporne pisma mogły wywoływać wiążące skutki prawne, które mogły zmienić sytuację zainteresowanych przedsiębiorstw.

30. Tymczasem przyjęto już, że kwestie prawne rozpatrywane w pierwszej instancji mogą ponownie być rozpatrywane w toku postępowania odwoławczego, gdy wnoszący odwołanie kwestionuje wykładnię lub zastosowanie prawa Unii przez Sąd. Gdyby bowiem wnoszący odwołanie nie mógł oprzeć odwołania na zarzutach i argumentach podniesionych już przed Sądem, postępowanie odwoławcze pozbawione byłoby częściowo sensu [7].

7 — Zobacz podobnie wyroki: z dnia 3 października 2013 r., Inuit Tapiriit Kanatami i in./Parlament i Rada (C-583/11 P,EU:C:2013:625, pkt 46, 47); z dnia 4 września 2014 r., Hiszpania/Komisja (C-197/13 P, EU:C:2014:2157, pkt 44, 45 i przytoczone tam orzecznictwo); z dnia 14 czerwca 2016 r., Marchiani/Parlament (C-566/14 P, EU:C:2016:437, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

31. Ponadto jestem zdania, że Komisja określiła w sposób wystarczający pod względem prawnym, jak wymaga tego art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, które punkty uzasadnienia zaskarżonego wyroku są dotknięte naruszeniem prawa.

32. Należy zatem moim zdaniem wykluczyć podstawy niedopuszczalności podniesione przez pozwane w niniejszym postępowaniu odwoławczym.

b) W przedmiocie zasadności zarzutu

33. Zarzut pierwszy, który ma w ramach niniejszego postępowania odwoławczego charakter centralny, stawia Trybunałowi za zadanie określenie, czy Sąd słusznie uznał, iż sporne pisma, w zakresie, w jakim Komisja żądała w nich odsetek za zwłokę, stanowią akty prawne zaskarżalne w rozumieniu art. 263 TFUE.

34. W niniejszej sprawie ścierają się dwa punkty widzenia.

35. Z jednej strony Komisja, do której stanowiska przychyla się Urząd Nadzoru EFTA, utrzymuje zasadniczo, że ponieważ obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę wynika wyłącznie z decyzji w sprawie metakrylanów oraz odpowiednich przepisów prawnych, sporne pisma miały jedynie charakter przygotowawczy dla przyszłej decyzji o egzekucji i nie mogły mieć wpływu na sytuację prawną zainteresowanych przedsiębiorstw.

36. Z drugiej strony pozwane podnoszą zasadniczo, że pisma te nie mogą być uznane za potwierdzenie poprzedniej decyzji. Podnosząc okoliczność, która nie jest kwestionowane przez Komisję, że Arkema w dniu 7 września 2006 r. zapłaciła w całości grzywnę początkową w wysokości 219 131 250 EUR, i uznając, że płatność tę należy traktować jako dokonaną w imieniu pozwanych, twierdzą one, że w żadnym momencie nie pojawiła się kwestia zwłoki w płatności i że w związku z tym nie były one zobowiązane do uiszczenia odsetek za zwłokę wymaganych w spornych pismach.

37. Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem aktami, które mogą być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, są w rozumieniu art. 263 TFUE wyłącznie akty wywołujące wiążące skutki prawne mogące wywierać wpływ na interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej [8].

38. Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że w celu ustalenia, czy akt podlega zaskarżeniu w drodze skargi o stwierdzenie nieważności, należy skupić się na samej istocie zaskarżonego aktu, a forma, w jakiej został on wydany, jest co do zasady obojętna z tego punktu widzenia [9].

8 — Zobacz wyroki: z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja (60/81, EU:C:1981:264, pkt 9); z dnia 12 września 2006 r., Reynolds Tobacco i in./Komisja (C-131/03 P, EU:C:2006:541, pkt 54); a także wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord (C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 27).

9 — Zobacz wyroki: z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja (60/81, EU:C:1981:264, pkt 9); a także z dnia 17 lipca 2008 r., Athinaïki Techniki/Komisja (C-521/06 P, EU:C:2008:422, pkt 42 i 43).

39. Jeśli chodzi o akty prawne bądź decyzje, których opracowanie odbywa się w kilku fazach, w szczególności w ramach procedury wewnętrznej [10], aktami zaskarżalnymi są co do zasady wyłącznie środki, które ostatecznie określają stanowisko organu po zakończeniu tego postępowania, z wyjątkiem środków pośrednich, których celem jest przygotowanie wydania decyzji końcowej [11]. Nie można zatem uznać za zaskarżalne zwłaszcza aktów tymczasowych służących przygotowaniu wydania ostatecznej decyzji, które nie wywołują takich skutków, jak również aktów wyłącznie potwierdzających wcześniejszy akt, który nie został zaskarżony w terminie [12].

40. Co z pismami wzywającymi do wykonania zobowiązania, sporządzonymi przez służby rachunkowe Komisji w następstwie decyzji dotyczących naruszenia reguł konkurencji, przyjętych przez Komisję na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) [13] rozporządzenia (WE) nr 1/2003 [14], takich jak stanowiąca przedmiot niniejszej sprawy decyzja w sprawie metakrylanów?

41. Na to z pozoru proste pytanie proponuję udzielić złożonej odpowiedzi.

42. Choć – jak wyjaśnię to w pierwszej kolejności – zgodnie z zasadami ustanowionymi przez Trybunał w szczególności w wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord [15], pisma te nie powinny *co do zasady* wywoływać skutków prawnych odrębnych od decyzji początkowej Komisji stwierdzającej naruszenie prawa konkurencji i nakładającej w konsekwencji grzywnę, specyficzny charakter tej konkretnej sprawy skłania mnie – z przyczyn, które wyjaśnię w drugiej kolejności – do oddalenia odwołania. Ponieważ bowiem rzeczone pisma zawierają nowy element mogący mieć niekorzystny wpływ na sytuację zainteresowanych przedsiębiorstw, wymogi skutecznej ochrony sądowej mogą doprowadzić sąd Unii do wniosku, iż stanowią one akty mogące stanowić przedmiot skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 263 TFUE.

(i) Pisma służb rachunkowych Komisji wzywające adresatów decyzji wydanej na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 do zapłaty grzywny, ewentualnie wraz z odsetkami za zwłokę, nie mają co do zasady odnosić wiążących skutków mających wpływ na interesy zainteresowanych przedsiębiorstw.

43. Pisma wysyłane przez służby rachunkowe Komisji stanowią zasadniczo zwykłe wezwania do wykonania wcześniej wydanej decyzji. W kontekście decyzji wydanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 pisma te są jednocześnie potwierdzeniami decyzji stwierdzającej naruszenie – i jednocześnie nakładającej grzywnę – i działaniami przygotowawczymi do ewentualnego wszczęcia egzekucji.

44. Jeśli spojrzeć na ich treść, która jest jedynym czynnikiem mającym rzeczywiście decydujące znaczenie w kwestii charakteru aktów przy ustalaniu, czy podlegają one zaskarżeniu do sądu Unii, owe wezwania do wykonania zobowiązania stanowią w zasadzie jedynie przypomnienie warunków możliwej płatności i kwoty, która – zdaniem służb rachunkowych Komisji – pozostaje należna od przedsiębiorstw będących adresatami pisma. Ponieważ służby rachunkowe Komisji nie są uprawnione

10 — Orzecznictwo Trybunału precyzuje w tym względzie, że w postępowaniu toczącym się w kilku fazach instytucje mogą przyjmować akty dające się od siebie oddzielić, podlegające zaskarżeniu w zakresie, w jakim wywierają odrębne skutki prawne, w szczególności ze względu na to, że stanowią one końcowy etap szczególnej procedury odrębnej (zob. w szczególności wyrok z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja, 60/81, EU:C:1981:264, pkt 11).

11 — Zobacz wyroki: z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja (60/81, EU:C:1981:264, pkt 10); z dnia 22 czerwca 2000 r., Niderlandy/Komisja (C-147/96, EU:C:2000:335, pkt 26); a także z dnia 17 lipca 2008 r., Athinaïki Techniki/Komisja (C-521/06 P, EU:C:2008:422, pkt 42, 43).

12 — Zobacz wyrok z dnia 26 stycznia 2010 r., Internationaler Hilfsfonds/Komisja (C-362/08 P, EU:C:2010:40, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

13 — Zgodnie z tym przepisem Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku niedbalstwa naruszają one art. 81 lub 82 WE (obecnie art. 101 i 102 TFUE).

14 — Rozporządzenie Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [81 i 82 WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

15 — C-516/06 P, EU:C:2007:763.

do przyjmowania prawnie wiążących aktów, pisma, które wysyłają do przedsiębiorstw, nie mogą w istocie zawierać elementów o charakterze decyzyjnym, które mogłyby być niekorzystne dla tychże przedsiębiorstw, innych niż te elementy, które wynikają z decyzji początkowej Komisji, ewentualnie zmienionej przez sąd Unii.

45. Dotyczy to zarówno kwoty grzywny nałożonej przez Komisję na mocy decyzji wydanej na podstawie art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003, jak i odsetek za zwłokę, w przypadku gdy czas trwania zwłoki nie jest podważany.

46. Jeśli chodzi bowiem o określenie kwoty odsetek za zwłokę, Komisja jest zobowiązana – jak to uczyniła w decyzji w sprawie metakrylanów – do zastosowania przepisów regulujących zasady wykonania obowiązującego rozporządzenia finansowego.

47. Artykuł 71 ust. 4 rozporządzenia finansowego stanowi bowiem, że warunki, w których Unii należne są odsetki za zwłokę, są określone w zasadach wykonania przyjętych na podstawie art. 183 tego rozporządzenia. W tym względzie art. 86 ust. 2–5 rozporządzenia finansowego, zmienionego rozporządzeniem (WE, Euratom) nr 1248/2006[16], określa stopy procentowe, które są w razie potrzeby stosowane w przypadku zwłoki w płatności grzywien nałożonych z tytułu naruszenia prawa Unii.

48. Jak Trybunał wyraźnie rozstrzygnął w wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord[17], w odniesieniu do pisma wzywającego do zapłaty salda grzywny, której Komisja nie mogła już żądać ze względu na przedawnienie roszczenia o wykonanie decyzji nakładającej grzywnę, nie można uznać, że takie wezwanie do wykonania zobowiązania rodzi wiążące skutki prawne.

49. Trybunał orzekł w tym wyroku, że sporne akty, a mianowicie pisma Komisji dotyczące należnego salda grzywny, która została nałożona na Ferriere Nord SpA na podstawie decyzji 89/515/EWG[18], niezależnie od tego, czy mają miejsce przed przedawnieniem czy po nim, są faktycznie jedynie aktami przygotowawczymi do aktów o charakterze czysto wykonawczym[19]. Należy zauważyć, że Trybunał w tej sprawie podkreślił nawet, że w drodze spornych aktów Komisja nie zawiadamiała Ferriere Nord o decyzji „zmieniającej początkową wysokość grzywny, kary lub okresowych kar pieniężnych" w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (EWG) nr 2988/74[20].

50. Należy zaznaczyć, że Sąd niedawno wybrał podobne rozwiązanie, ponieważ stwierdził, że w zaskarżonym piśmie, mianowicie w wezwaniu do zapłaty grzywny powiększonej o odsetki za zwłokę, Komisja jedynie potwierdziła sytuację powstałą na gruncie jej początkowej decyzji nakładającej grzywnę, zmienionej przez wyroki Sądu i późniejsze pisma Komisji[21].

16 — Rozporządzenie Komisji z dnia 7 sierpnia 2006 r. (Dz.U. 2006, L 227, s. 3).

17 — C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 27.

18 — Decyzja Komisji z dnia 2 sierpnia 1989 r. dotycząca postępowania na podstawie art. 85 traktatu EWG (IV/31.553 – Metalowa siatka spawana elektrycznie) (Dz.U. 1989, L 260, s. 1).

19 — Wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord (C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 29).

20 — Rozporządzenie Rady z dnia 26 listopada 1974 r. dotyczące okresów przedawnień w postępowaniach i wykonywaniu sankcji zgodnie z regułami Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczącymi transportu i konkurencji (Dz.U. 1974, L 319, s. 1).

21 — Zobacz wyrok z dnia 12 maja 2016 r., Trioplast Industrier/Komisja (T-669/14, EU:T:2016:285, pkt 65–78).

51. Podobnie, Sąd uznał za niedopuszczalną skargę o stwierdzenie nieważności pisma informującego o dokładnej kwocie, którą przedsiębiorstwo uprzednio skazane na zapłatę grzywny z uwagi na udział w porozumieniu antykonkurencyjnym powinno jeszcze uiścić, czyli zarówno pozostałej należnej kwocie grzywny, jak i odsetek za zwłokę, które powinny zostać do niej doliczone. Ponieważ Sąd uznał, że wysokość odsetek wynikała w istocie z zasady wykonania obowiązującego rozporządzenia finansowego, pismo to było pozbawione znamion decyzji co do prawidłowej wykładni i stosowania rozpatrywanych przepisów w danej sprawie [22].

52. Stanowiska te są – jak mi się wydaje – zbliżone do wniosków płynących z niedawnego wyroku z dnia 9 września 2015 r., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisja [23], w którym Trybunał wyjaśnił w kontekście stosunku umownego, że notę obciążeniową „należy bowiem rozumieć jako wezwanie zawierające termin oraz warunki płatności, które to wezwanie nie może być utożsamiane z tytułem egzekucyjnym, mimo że nota ta wskazuje postępowanie egzekucyjne przewidziane w art. 299 TFUE jako jedną z możliwych opcji, z których Komisja może skorzystać, w przypadku gdyby dłużnik nie spłacił długu w określonym terminie płatności”.

53. W tym względzie nie można zapomnieć, że sądy krajowe mają, na podstawie art. 256 WE (obecnie art. 299 TFUE) [24], obowiązek zapewnienia kontroli *legalności* środków wykonawczych decyzji Komisji obejmującej zobowiązanie pieniężne. Trybunał podkreślił w tym względzie, że chociaż warunek dotyczący wiążących skutków prawnych naruszających interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej należy interpretować w świetle zasady skutecznej ochrony sądowej, to interpretacja taka nie może prowadzić do wykluczenia zastosowania tego warunku, pod groźbą przekroczenia kompetencji powierzonych w traktatach sądom Unii [25].

54. Ten podział kompetencji powierzonych, odpowiednio, sądowi Unii i sądowi krajowemu opiera się na założeniu, że po tym, jak spoczywające na jednostce zgodnie z decyzją Komisji *zobowiązanie pieniężne* zostało określone, badanie zgodności z prawem środków wykonawczych tego dokładnie określonego zobowiązania należy do sądu krajowego występującego w swej roli sądu powszechnego Unii.

55. Nie oznacza to, jak mi się wydaje, że należy wykluczyć, iż akt, chociaż nosi znamiona aktu wykonawczego decyzji uprzednio wydanej przez Komisję, może – ponieważ zawiera nowy element mogący wywrzeć wiążące skutki prawne mające wpływ na zainteresowane osoby – podlegać zaskarżeniu na podstawie art. 263 TFUE. W takim przypadku należy uznać, że nie chodzi o wykonanie decyzji Komisji obejmującej zobowiązanie pieniężne, lecz w istocie o określenie zobowiązania pieniężnego.

56. Nie można zatem wykluczyć, właśnie ze względu na konieczność zapewnienia przez Trybunał skuteczności ochrony sądowej, że akt, który nosi znamiona wezwania do zapłaty grzywny oraz w danym wypadku odsetek za zwłokę, może w pewnych okolicznościach, takich jak występujące w sporze leżącym u podstaw niniejszej sprawy, wywoływać wiążące skutki prawne mogące wpłynąć na interesy odnośnych osób prawnych.

57. To właśnie zamierzam zbadać w dalszej części mych rozważań.

22 — Zobacz postanowienie z dnia 19 listopada 2013 r., 1. garantovaná/Komisja (T-42/13, EU:T:2013:621, pkt 26, 27). Zobacz także, podobnie, postanowienia: z dnia 10 czerwca 1998 r., Cementir/Komisja (T-116/95, EU:T:1998:120, pkt 20–24); z dnia 12 marca 2012 r., Universal/Komisja (T-42/11, EU:T:2012:122, pkt 20–32).

23 — C-506/13 P, EU:C:2015:562, pkt 23.

24 — Artykuł 4 decyzji w sprawie metakrylanów wyjaśnia, że decyzja ta ma zastosowanie na podstawie art. 256 WE.

25 — Zobacz podobnie wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord (C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 32, 33).

(ii) Bardzo szczególne okoliczności niniejszej sprawy powinny skłonić Trybunał do utrzymania zaskarżonego wyroku

58. W tle niniejszego odwołania znajduje się stosunkowo złożona i nietypowa sytuacja faktyczna i proceduralna, której podstawowe cechy warto przypomnieć.

59. W drodze decyzji w sprawie metakrylanów pozwane, wyłącznie w charakterze spółek dominujących Arkemy, na które nałożono grzywnę w wysokości 219 131 250 EUR, zostały uznane za odpowiedzialne „solidarnie i wspólnie" za zapłatę grzywny w wysokości, odpowiednio, do kwoty 140,4 mln EUR i do kwoty 181,35 mln EUR.

60. Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), wysokość grzywny nałożonej na Arkemę została obniżona i ustalona na kwotę 113 343 750 EUR. Natomiast kwota grzywny, jako taka, nałożona na pozwane pozostała niezmieniona w następstwie wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), który ponadto został potwierdzony w postanowieniu z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60).

61. Tymczasem, po pierwsze, bezsporne jest, że Arkema zapłaciła całość grzywny w wysokości 219 131 250 EUR w dniu 7 września 2006 r. również na rachunek pozwanych spółek. Chociaż Komisja w ramach zarzutu trzeciego – do którego wrócę w dalszej części – zakwestionowała interpretację pisma z dnia 25 września 2008 r., przyjętą w pkt 113 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą Arkema rzeczywiście wypełniła deklarację wspólnej płatności i, co za tym idzie, uregulowała całość grzywny początkowej również na rachunek pozwanych, nie wykazała, ani nawet nie podniosła, że owa ocena opierała się na przeinaczeniu okoliczności faktycznych lub błędzie popełnionym przy kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych.

62. W takiej sytuacji nasuwają się dwa wnioski. Pierwszy dotyczy stanowiska zajętego przez Trybunał w sprawie C-421/11 P w odniesieniu do zapłaty odsetek za zwłokę. Drugi dotyczy bardziej ogólnie zagadnienia, czy mając na względzie nauki płynące z orzecznictwa, pozwanym można rzeczywiście zarzucić zwłokę w płatności.

63. Pierwszy wniosek jest taki, że w postanowieniu z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012, pkt 89), Trybunał w sposób dorozumiany, acz jednoznaczny potwierdził wagę i zasadność rozróżnienia pomiędzy z jednej strony skargą skierowaną przeciwko pismom naliczającym – według pozwanych niesłusznie – odsetki za zwłokę, a z drugiej strony skargą na decyzję w sprawie metakrylanów. Orzekając, że przedstawione posiłkowo żądanie zmierzające do uchylenia odsetek za zwłokę powinno zostać odrzucone jako oczywiście niedopuszczalne, ponieważ jest ono skierowane „nie przeciw wyrokowi [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250)], ale przeciw pismu Komisji [z dnia 8 lipca 2011 r.], które stanowi zresztą przedmiot skargi [pozwanych] złożonej przed Sądem i zarejestrowanej w jego sekretariacie pod numerem T-470/11", Trybunał przyznał, jak się zdaje, że sporne pisma nie miały charakteru potwierdzenia decyzji w sprawie metakrylanów w postaci zmienionej przez Sąd.

64. Drugi wniosek jest taki, że zawsze istnieje niepewność prawna co do konsekwencji, jakie powinny zostać konkretnie wyciągnięte przez Komisję w zakresie poboru kwoty grzywien nakładanych „wspólnie i solidarnie" na spółki zależne i na ich spółki dominujące w związku z antykonkurencyjnym zachowaniem, jakiego dopuściły się same tylko spółki zależne. Ściślej rzecz ujmując, nawet gdyby Trybunał miał stwierdzić, że w takim przypadku rozpatrywana odpowiedzialność spółki lub spółek

dominujących była „całkowicie pochodną”[26] odpowiedzialności jej spółek zależnych, nie przedstawił on jasnych wskazówek co do konsekwencji, które powinny zostać z tego faktu wyciągnięte, w przypadku gdy rzeczone spółki zależne uiszczą całość grzywny, która została na nie nałożona solidarnie z ich spółkami dominującymi.

65. Czy w takim przypadku zapłaty grzywny nałożonej „solidarnie i wspólnie” w całości przez spółkę zależną, niezależnie od tego, czy miała ona zamiar dokonania „płatności wspólnej”, Komisja ma prawo uznać, iż spółka dominująca nie spełniła w całości lub w części ciążącego na niej zobowiązania zapłaty?

66. Nie sądzę.

67. Moim zdaniem wspólny i solidarny charakter odpowiedzialności pozwanych spółek dominujących i ich spółek zależnych w okresie trwania naruszenia z tytułu zachowania antykonkurencyjnego, jakiego dopuściły się same tylko spółki zależne, potwierdza, niezależnie nawet od istnienia „deklaracji wspólnej zapłaty”, że początkowa zapłaty grzywny dokonana przez Arkemę została dokonana w jej własnym imieniu, lecz również na rachunek jej solidarnie współzobowiązanych. W przypadku bowiem, gdy odpowiedzialność spółki dominującej jest wyłącznie odpowiedzialnością pochodną odpowiedzialności spółki od niej zależnej, która sama konkretnie dopuściła się naruszenia zakazu porozumień ograniczających konkurencję, o którym mowa w art. 101 ust. 1 TFUE, i gdy obie te spółki zostały solidarnie zobowiązane do zapłaty grzywny, Komisja nie może żądać od spółki dominującej kwoty grzywny przekraczającej tę, którą ostatecznie spółka zależna musi zapłacić[27].

68. W tym względzie Trybunał orzekł, że w sytuacji gdy odpowiedzialność spółki dominującej jest całkowicie pochodną odpowiedzialności jej spółki zależnej i gdy żaden inny czynnik nie charakteryzuje w sposób indywidualny zachowania zarzucanego spółce dominującej, wówczas odpowiedzialność tej spółki dominującej nie może wykraczać poza odpowiedzialność spółki zależnej[28]. Trybunał uznał więc, że w wypadku spełnienia pewnych przesłanek procesowych spółka dominująca, której odpowiedzialność jest całkowicie pochodną odpowiedzialności jej spółki zależnej, co do zasady musi skorzystać z ewentualnego zmniejszenia przypisanej jej odpowiedzialności spółki zależnej[29]. Podobnie miał okazję wyjaśnić, że ponieważ cel mechanizmu solidarności za zapłatę grzywien nałożonych za naruszenia prawa Unii w dziedzinie konkurencji polega na wzmocnieniu skuteczności poboru tych grzywien, ewentualny spór w zakresie stosunków zewnętrznych, istniejący pomiędzy dłużnikami solidarnymi, „co do zasady nie ma już znaczenia dla Komisji, w wypadku gdy cała grzywna została już zapłacona przez jednego z dłużników solidarnych bądź kilku z nich”[30].

69. Nie zmienia to faktu, iż Trybunał w sprawie C-421/11 P orzekł, że obniżenie grzywny nałożonej na spółkę zależną nie może automatycznie przynosić korzyści spółce dominującej, której odpowiedzialność jest całkowicie pochodna. Jeśli chodzi o przypadek pozwanych, Trybunał uznał bowiem, że ponieważ mnożnik stosujący się do nich oraz do Arkemy jest różny, sama okoliczność, że spółki te musiały zapłacić grzywnę, za którą były solidarnie odpowiedzialne, nie może stanowić elementu uzasadniającego rozszerzenie zakresu powagi rzeczy osądzonej wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)[31]. Trybunał zatem – ściśle rzecz ujmując – nie wskazał, że w przypadku zapłacenia całości grzywny przez jednego ze współzobowiązanych solidarnie Komisja zdecydowanie nie może twierdzić, że jeden ze współzobowiązanych jest nadal zobowiązany do zapłaty części grzywny.

26 — Zobacz wyrok z dnia 17 września 2015 r., Total/Komisja (C-597/13 P, EU:C:2015:613, pkt 38, 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 — Zobacz moja opinia w sprawie Total/Komisja (C-597/13 P, EU:C:2015:207, pkt 31–46).

28 — Zobacz wyroki: z dnia 22 stycznia 2013 r., Komisja/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29, pkt 37, 39, 43, 49); a także z dnia 17 września 2015 r. Total/Komisja (C-597/13 P, EU:C:2015:613, pkt 38).

29 — Zobacz wyrok z dnia 17 września 2015 r., Total/Komisja (C-597/13 P, EU:C:2015:613, pkt 41).

30 — Zobacz wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in. (od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 59, 60).

31 — Zobacz postanowienie z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60, pkt 83).

70. Ze swej strony jestem natomiast zdania, że nawet jeżeli w niniejszym przypadku nie ma potrzeby rozstrzygania bezpośrednio tej kwestii, w okolicznościach sprawy można mieć wątpliwości, czy jakiekolwiek opóźnienie zapłaty grzywny nałożonej na mocy decyzji w sprawie metakrylanów może zostać zarzucone pozwanym bez zaprzeczenia samej istoty zasady solidarności. Sporne pisma, w zakresie, w jakim żądają zapłaty odsetek za zwłokę, które nie mają podstawy ani w decyzji, w postaci zmienionej przez Sąd w wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), ani w zasadach wykonania rozporządzenia finansowego, nie mogą zatem zostać uznane jedynie za potwierdzenia wcześniejszych aktów.

71. Pisma te zawierają niewątpliwie nowy element, ponieważ wymagają one od pozwanych zapłacenia części grzywny, która została na nie nałożona solidarnie z Arkemą, wraz z odsetkami za zwłokę, niezależnie od tego, że grzywna ta została natychmiast całkowicie zapłacona przez tę spółkę. Przedmiotem niniejszej sprawy nie jest zatem akt wykonawczy decyzji Komisji, którego kontrola należy do sądu krajowego, lecz akt podważający istotę zobowiązania pieniężnego nałożonego na przedsiębiorstwo.

72. W tym względzie wydaje mi się nieco paradoksalne, że Komisja, po pierwsze, przywiązuje pewną wagę do interpretacji przedstawionej w piśmie z dnia 25 września 2008 r. w odniesieniu do istnienia „wspólnej zapłaty" grzywny nałożonej solidarnie na podstawie decyzji w sprawie metakrylanów i w związku z tym do skutków prawnych tego pisma, lecz z drugiej strony broni tezy, że wyłącznie owa decyzja, w postaci zmienionej przez Sąd, ma charakter decyzyjny.

73. Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, jestem zdania, że Sąd nie naruszył prawa, kwalifikując sporne pisma jako akty zaskarżalne na podstawie art. 263 TFUE w zakresie, w jakim Komisja żądała w nich zapłaty odsetek za zwłokę.

B – *W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu zasad zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej wynikających z postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60)*

1. Argumentacja stron

74. W drugim zarzucie Komisja zasadniczo zarzuca Sądowi, iż naruszył on zasady zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej, ponieważ oddzielił – w szczególności w pkt 80 i 93–101 zaskarżonego wyroku – kwestię podlegających zapłacie odsetek za zwłokę od reszty decyzji w sprawie metakrylanów.

75. W tym względzie w art. 2 decyzji w sprawie metakrylanów znajdowały się przepisy dotyczące nałożonej grzywny jako należności głównej oraz odsetek należnych w przypadku braku zapłaty, będących należnością akcesoryjną wobec głównej. Tymczasem w chwili wniesienia skargi w sprawie, w której wydano zaskarżony wyrok, odwołanie do Trybunału w sprawie C-421/11 P, dotyczącej tej decyzji, pozostawało nadal w toku. Ponadto w związku z postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60), wydanym w tej ostatniej sprawie, decyzja ta stała się decyzją ostateczną wobec pozwanych w odniesieniu do wszystkich jej części, a zatem także w zakresie odsetek.

76. Pozwane wnoszą o oddalenie niniejszego zarzutu.

2. Ocena

77. W niniejszej sprawie skłaniam się do stwierdzenia, że ze względu na to, iż skarga wniesiona do Sądu w sprawie T-470/11 była z formalnego punktu widzenia skierowana przeciwko aktowi widocznie odmiennemu od tego, o którym mowa w sprawie, która doprowadziła do wydania postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, EU:C:2012:60), zarzut oparty na naruszeniu zasady zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej należy oddalić.

78. Podejście takie wydaje mi się bowiem jedynym, które daje się pogodzić ze stwierdzeniem Trybunału zawartym w pkt 89 tego postanowienia, dotyczącym wagi i zasadności rozróżnienia pomiędzy z jednej strony skargą skierowaną przeciwko pismom naliczającym – ewentualnie niesłusznie – odsetki za zwłokę a z drugiej strony skargą na decyzję w sprawie metakrylanów.

79. Jestem zatem zdania, że zarzut drugi należy oddalić.

C – *W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na sprzeczności uzasadnienia*

1. Argumentacja stron

80. W ramach swojego zarzutu trzeciego, podniesionego pomocniczo, Komisja twierdzi, że zaskarżony wyrok jest dotknięty oczywistą sprzecznością uzasadnienia.

81. Sąd błędnie uznał w pkt 113 zaskarżonego wyroku, że w pełni zaspokojone zostały roszczenia Komisji zarówno wobec Arkemy, jak i wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych, podczas gdy Sąd słusznie zauważył w pkt 9 tego wyroku, iż Arkema „żałowała, że nie może upoważnić Komisji do zatrzymania żadnej kwoty na wypadek gdyby jej skarga do sądu wspólnotowego została rozpatrzona pozytywnie”.

82. Tymczasem to uściślenie ze strony Arkemy oznaczało bezwzględnie – zdaniem Komisji – że spółka ta nie złożyła deklaracji wspólnej zapłaty. W tych okolicznościach Sąd nie może twierdzić, że roszczenia Komisji zarówno wobec Arkemy, jak i wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych zostały zaspokojone w pełni.

83. Pozwane utrzymują, że zarzut trzeci należy oddalić jako oczywiście niedopuszczalny, a w każdym razie oddalić jako bezzasadny.

2. Ocena

84. Argumentacja przedstawiona przez Komisję w ramach trzeciego zarzutu odwołania zupełnie nie jest przekonująca i powinna moim zdaniem zostać odrzucona jako niedopuszczalna.

85. Przede wszystkim należy podnieść, że pkt 9 zaskarżonego wyroku nie dotyczy, sensu stricto, uzasadnienia, ale znajduje się w części zaskarżonego wyroku poświęconej opisowi okoliczności faktycznych, który jako taki nie zawiera żadnej oceny Sądu.

86. Następnie okazuje się, że podnosząc rzekomą sprzeczność uzasadnienia, Komisja zamierza w rzeczywistości podważyć dokonaną przez Sąd wykładnię pisma z dnia 25 września 2008 r. skierowanego przez Arkemę do Komisji w odpowiedzi na wcześniejsze pismo z dnia 24 lipca.

87. Tymczasem o ile to, czy uzasadnienie wyroku Sądu jest wewnętrznie sprzeczne, stanowi kwestię prawną, która jako taka może zostać podniesiona w ramach odwołania [32], o tyle nie jest już tak w odniesieniu do oceny okoliczności faktycznych, która – z wyjątkiem przypadku przeinaczenia – nie podlega ocenie Trybunału [33].

88. Tymczasem takiego wypaczenia, które nie zostało zresztą w żaden sposób podniesione – jak mi się wydaje – nie wykazano. Całkowicie uzasadniona – a zatem nie błędna w oczywisty sposób – jest bowiem moim zdaniem interpretacja przyjęta przez Sąd w pkt 113 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą „Komisja nie może skutecznie podnosić, że Arkema nie wypełniła deklaracji wspólnej zapłaty, skoro [spółka ta] podała […] jasno do wiadomości, w wymienionym piśmie z dnia 25 września 2008 r., że »w pełni zaspokojone zostały roszczenia Komisji tak wobec [niej], jak wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych«”.

## V – **Wnioski**

89. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał orzekł, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Komisja Europejska pokrywa własne koszty, jak również koszty poniesione przez spółki Total SA i Elf Aquitaine SA.

3) Urząd Nadzoru EFTA pokrywa własne koszty.

32 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 13 grudnia 2001 r., Cubero Vermurie/Komisja (C-446/00 P, EU:C:2001:703, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo); a także z dnia 8 lutego 2007 r., Groupe Danone/Komisja (C-3/06 P, EU:C:2007:88, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

33 — Zobacz wyrok z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).